

Utbildningsdepartementet
Regeringskansliet
103 33 Stockholm

u.remissvar@regeringskansliet.se

Diarienummer U2022/03532

Stockholm, 2023-03-31

Attentions svar på remissen Statens ansvar för skolan – ett besluts och kunskapsunderlag SOU 2022:53

Riksförbundet Attention är en intresseorganisation för personer med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar (NPF) och deras familjer. Vi företräder personer med egna funktionsnedsättningar, anhöriga och personal som möter våra grupper inom till exempel skola, vård, socialtjänst, arbetsförmedling och försäkringskassa. Bland våra medlemmar finns personer med adhd, autism, Tourettes syndrom, språkstörning samt personer med nedsatt förmåga att läsa, skriva och räkna. Attention har omkring 17 800 medlemmar och ett 50-tal lokala föreningar runt om i landet.

Styrningen av skolan är en fråga som har stor betydelse för våra medlemsgrupper. Attention har med stort intresse tagit del av utredningen om statens ansvar för skolan – ett besluts och kunskapsunderlag. En omfattande utredning med en bra genomgång av hur skolsituationen sett ut över tid och vad dagens styrning av skolan innebär för Sveriges elever. Attention kommer inte kommentera utredningens förslag i detalj utan lämnar endast en generell kommentar kring utredningens resultat i stort.

Attentions kommentarer kring utredningen

Vi välkomnar att en utredning fått i uppdrag att se över hur likvärdigheten i skolan kan förbättras och hur alla elever, med eller utan funktionsnedsättning, kan garanteras stöd och hjälp att nå sin fulla potential utifrån sina individuella förutsättningar. Vi är därför positiva till att ett arbete inletts med att se över hur statens ansvar för skolan kan öka, mot bakgrund av de brister i bland annat likvärdighet som är oerhört tydliga i dagens skola. Attention har länge lyft att något måste göras åt att det spelar så stor roll var i Sverige man bor eller till och med vilken skola man går i när det kommer till att få sina rättigheter tillgodosedda.

Vi ser, mot bakgrund av den situation som vi idag har, ett stort behov av att staten tar ett ökat ekonomiskt ansvar med tydligare styrning som garanterar rätt och tillräckligt stöd till elever med NPF. Båda de två alternativen som utredningen har tagit har sina för- och nackdelar och det är svårt för oss att i detta skede ta ställning vilket som är att föredra. Detta av två skäl.

Frågorna behöver, vilket också utredningen konstaterar, utredas vidare. Vidare saknas ett tydligt fokus på de elevgrupper som idag far mest illa av skolans ojämlikhet. Vi menar att den statliga styrningen behöver öka för att kunna garantera en större likvärdighet i skolsystemet och för att kunna garantera att alla elever får möjlighet till en skolgång på lika villkor. För att nå dit för Attentions målgrupper krävs ett funktionsrättsperspektiv på framtida reglering och finansiering.

Neuropsykiatriska funktionsnedsättningar är vanliga. Man räknar med att 5-7 % av alla elever har adhd, 1-2 % har autism och 7-8 % har språkstörning. Det är en betydande del av alla elever som har behov av stöd och anpassningar i olika grad och dessa elever är de som har svårast att idag få sina behov tillgodosedda vad gäller rätt till utbildning på samma villkor som andra barn. I det fortsatta utredningsarbetet efterfrågar vi därför ett tydligt fokus på just hur elever med funktionsnedsättning påverkas av de olika alternativ som utredningen föreslår.

Vi vet att elever med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar i stor utsträckning har svårt att få rätt stöd och rätt anpassningar i skolan och vi vet att den nuvarande styrningen premierar kortsiktigt ekonomiskt tänkande i ansträngda kommunala budgetar. De elever som kostar mest pengar är dem som har svårast att få de anpassningar som är helt nödvändiga för att kunna kompensera för funktionsnedsättningen. Vi vet att elever med NPF utgör en hög andel av de 15 % av eleverna som inte uppnår gymnasiebehörighet. Utslagning från skolan utan gymnasiebehörighet är en stor riskfaktor för ett långvarigt utanförskap. Skolornas olika ekonomiska förutsättningar leder till att många kommuner inte anser sig ha råd med en välfungerande undervisning för elever med särskilda behov. Många inom funktionshindersrörelsen har upplevelsen att skolhuvudmän anser att likvärdig utbildning är eftersträvansvärt men inte nödvändigtvis något som ses som ett absolut krav. Det förekommer att elever med funktionsnedsättning snarare förvaras i skolan än ges möjligheter till en fungerande skolgång. Ett av de starkaste skälen för att öka den statliga styrningen av skolan är en ökad möjlighet att resurser kan fördelas utifrån elevers behov, inte efter om kommunen har en bra eller dålig ekonomi.

Vi hoppas att det i framtida utredningar kring styrning av skolan kommer att finnas ett tydligt fokus på alla barns rätt till utbildning. Skolan måste ta sitt kompensatoriska ansvar på största allvar då vi ser en alltför stor skillnad gällande socioekonomiska förutsättningar, där vårdnadshavarens utbildningsnivå/språk och ekonomiska situation påverkar möjligheten för barnet. Elever med funktionsnedsättningar och deras vårdnadshavare har i praktiken inte möjlighet till ett fritt skolval. För dem handlar det snarare om en kamp för att ens barn ska kunna tillgodogöra sig utbildning överhuvudtaget. Att skolans kan neka elev med hänvisning till bristande ekonomiska resurser finner vi stötande och otidsenligt.

Attention arbetar för en verkligt inkluderande skola, som vi menar innebär att alla barn ska få vara en del av skolan utifrån sina egna förutsättningar. Inkludering innebär inte att alla ska vara i samma klassrum eller göra på exakt samma sätt. Inkludering är att få rätt stöd i skolan. Det som händer nu är att elever med funktionsnedsättning osynliggörs och tonvikten läggs då på de särskilda, exkluderande åtgärderna, i stället för på elevens rätt till utbildning och rätt till delaktighet.

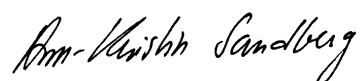
Avslutande ord

Riksförbundet Attention vill åter igen lyfta att det är mycket positivt att skolans likvärdighet och alla elevers rätt till utbildning tas på stort allvar och att det är positivt att fortsatt utreda förutsättningar för att förstärka det statliga ansvaret för en ökad likvärdighet och stärkande av det långsiktiga utvecklingsarbetet. Dock ser vi att oavsett vilket av alternativen som regeringen väljer gå vidare med så måste framtida utredning kompletteras med ett tydligt funktionshinderperspektiv.

Vi ser också ett stort behov av att även skolmyndigheterna, oavsett hur de organiseras framöver, måste anlägga ett mer systematiskt arbete med kvalitetsuppföljningar där de granskar situationen för elever med funktionsnedsättningar och deras möjligheter att tillgodogöra sig undervisning. De kvalitetsdialoger som Skolverket och SPSM planerade behöver få fortsatt finansiering och vi anser att delar av dessa kvalitetsdialoger bör fokusera på huvudmäns arbete med stöd och anpassningar till elever med NPF.

Vi hoppas också att en statligt finansierad skola kommer att präglas av mer långsiktiga beslut med större möjlighet för kunskapsstyrning. Det är av yttersta vikt att all undervisning bedrivs utifrån aktuell forskning, professionens gemensamma kunskap samt elevernas egna upplevelser. Att beslut fattas utifrån en långsiktig tanke om elevens bästa och inte utifrån kommunens ekonomiska förutsättningar idag.

Attention vill slutligen poängtera att det är otroligt viktigt att de beslut som fattas gällande skolan görs med brett blocköverskridande stöd utifrån fokus på ett långsiktigt stabilt och gemensamt åtagande för skolan.

Ann-Kristin Sandberg
Förbundsordförande